Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

15 aprilie 2021 *

„Trimitere preliminară – Egalitate de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică – Directiva 2000/43/CE – Articolul 7 – Apărarea drepturilor – Articolul 15 – Sancțiuni – Acțiune în despăgubire întemeiată pe invocarea unei discriminări – Achiesarea pârâtului la cererea de despăgubire fără recunoașterea din partea sa a existenței discriminării invocate – Legătură între despăgubirea plătită și discriminarea invocată – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Dreptul la protecție jurisdicțională efectivă – Norme procedurale naționale care împiedică instanța sesizată cu acțiunea să se pronunțe cu privire la existența discriminării invocate în pofida cererii exprese a reclamantului”

În cauza C-30/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia), prin decizia din 20 decembrie 2018, primită de Curte la 10 ianuarie 2019, în procedura

Diskrimineringsombudsmannen

împotriva

Braathens Regional Aviation AB,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, doamna A. Prechal, domnii M. Vilaras, E. Regan și N. Piçarra, președinți de cameră, domnul T. von Danwitz (raportor), doamna C. Toader, domnii M. Safjan și D. Šváby, doamna K. Jürimäe, domnii C. Lycourgos și P. G. Xuereb, doamna L. S. Rossi și domnul I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: doamna C. Strömholm, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 februarie 2020,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Diskrimineringsombudsmannen, de M. Mörk, T. Qureshi și A. Rosenmüller Nordlander;

– pentru Braathens Regional Aviation AB, de J. Josjö și C. Gullikson Dock, advokater, și J. Hettne;

* Limba de procedură: suedeza.

– pentru guvernul suedez, inițial de H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, H. Shev și J. Lundberg, ulterior de H. Eklinder, C. Meyer-Seitz și H. Shev, în calitate de agenți;

– pentru guvernul finlandez, de M. Pere, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de K. Simonsson, E. Ljung Rasmussen, G. Tolstoy și C. Valero, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 mai 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 7 și 15 din Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO 2000, L 180, p. 22, Ediție specială, 20/vol. 1, p. 19), interpretate în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni introduse de Diskrimineringsombudsmannen (Ombudsmanul pentru discriminări, Suedia), care a acționat în numele unui pasager aerian care se considera victima unei discriminări împotriva Braathens Regional Aviation AB (denumită în continuare „Braathens”), o companie aeriană suedeză care a achiesat la cererea de despăgubire a acestui pasager fără a recunoaște însă existența discriminării invocate.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (19) și (26) ale Directivei 2000/43 au următorul cuprins:

„(19) Persoanele care au fost supuse unor discriminări pe baza rasei sau originii etnice trebuie să dispună de mijloace adecvate de protecție legală. Pentru a se asigura un nivel de protecție mai eficient, asociațiile și organismele legale trebuie, de asemenea, să aibă dreptul, în urma hotărârii statelor membre, să întreprindă demersuri în numele sau în sprijinul unei victime, fără a aduce atingere normelor de procedură de drept intern cu privire la reprezentarea și apărarea în instanța judecătorească.

[…]

(26) Statele membre trebuie să prevadă sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare în cazurile de nerespectare a obligațiilor care decurg din prezenta directivă.”

4 Potrivit articolului 1 din această directivă, intitulat „Scopul”:

„Scopul prezentei directive este de a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament.”

5 Articolul 2 din directiva menționată, intitulat „Conceptul de discriminare”, prevede la alineatul (1):

„În sensul prezentei directive, principiul egalității de tratament înseamnă că nu se face o discriminare directă sau indirectă pe baza rasei sau originii etnice.”

6 Articolul 3 din aceeași directivă, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1) litera (h):

„În limitele competențelor conferite [Uniunii Europene], prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât în sectorul public, cât și în cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește:

[…]

(h) accesul la bunuri și servicii și furnizarea acestora, la dispoziția publicului, inclusiv în ceea ce privește locuința.”

7 Articolul 7 din Directiva 2000/43, intitulat „Apărarea drepturilor”, prevede:

„(1) Statele membre trebuie să asigure punerea la dispoziția tuturor persoanelor care se consideră nedreptățite prin nerespectarea principiului egalității de tratament, a procedurilor judiciare și/sau administrative, inclusiv a procedurilor de conciliere acolo unde consideră necesar, în vederea respectării obligațiilor care decurg din prezenta directivă, chiar și după ce relația din care se presupune că a rezultat discriminarea a luat sfârșit.

(2) Statele membre trebuie să asigure pentru asociații, organizații sau persoane juridice care, în conformitate cu criteriile stabilite prin legislația internă, au un interes legitim în respectarea dispozițiilor prezentei directive, posibilitatea de a întreprinde orice procedură judiciară și/sau administrativă disponibilă, în numele sau în sprijinul reclamantului, pentru respectarea obligațiilor care decurg din prezenta directivă.

[…]”

8 Articolul 8 din această directivă, intitulat „Sarcina probei”, prevede:

„(1) Statele membre iau măsurile care sunt necesare, în conformitate cu sistemele lor judiciare, pentru ca, atunci când o persoană care se consideră nedreptățită prin nerespectarea principiului egalității de tratament prezintă, în fața unei autorități sau a altei instanțe judecătorești competente, fapte pe baza cărora se poate prezuma că a avut loc o discriminare directă sau indirectă, pârâtul să fie obligat să dovedească faptul că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament.

[…]

(3) Alineatul (1) nu se aplică procedurilor penale.

[…]”

9 Articolul 15 din directiva menționată, intitulat „Sancțiuni”, prevede:

„Statele membre trebuie să stabilească norme privind sancțiunile care se aplică în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în aplicarea prezentei directive și să ia toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea acestora. Sancțiunile, care pot cuprinde plata de compensații pentru victimă, trebuie să fie eficiente, proporționale și să descurajeze discriminarea. […]”

Dreptul suedez

10 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din capitolul 1 din diskrimineringslagen (2008:567) [Legea privind discriminările (2008:567)], constituie, printre altele, o discriminare situația în care o persoană suferă un dezavantaj pentru că este tratată într-un mod mai puțin favorabil decât este sau ar fi tratată într-o situație asemănătoare o altă persoană, atunci când tratamentul diferențiat este legat de sex, de identitate sau de exprimare de gen, de apartenență etnică, de religie sau de opinii, de handicap, de orientare sexuală sau de vârstă.

11 Potrivit articolului 12 din capitolul 2 din această lege, exercitarea unei discriminări este interzisă în special oricărei persoane care furnizează publicului, în afara sferei sale private sau familiale, bunuri, servicii sau locuințe.

12 Capitolul 5 din legea menționată prevede sancțiunile care pot fi dispuse împotriva oricărei persoane care exercită o discriminare, și anume despăgubirea victimei prin plata unei „despăgubiri pentru discriminare”, revizuirea și anularea contractelor și a altor acte juridice.

13 Din articolul 1 al doilea paragraf cuprins în capitolul 6 din Legea privind discriminările reiese că litigiile privind aplicarea articolului 12 din capitolul 2 din această lege sunt examinate de instanțele ordinare potrivit dispozițiilor rättegångsbalken (Codul de procedură judiciară), referitoare la procedurile civile în cadrul cărora este autorizată soluționarea amiabilă a litigiului.

14 În temeiul articolului 1 din capitolul 13 din acest cod, reclamantul poate, în condițiile enumerate la această dispoziție, să exercite o acțiune în executare pentru a obține obligarea pârâtului la executarea unei obligații de a face, precum obligația de a-i plăti o sumă de bani.

15 Articolul 2 din același capitol din codul menționat reglementează acțiunea declaratorie. Primul paragraf al acestui articol prevede, în această privință, că o astfel de acțiune, prin care se urmărește constatarea existenței sau a inexistenței unui raport juridic determinat, poate fi examinată de instanță dacă există, cu privire la raportul juridic în discuție, o incertitudine care îi poate aduce un prejudiciu reclamantului.

16 Articolul 7 din capitolul 42 din același cod prevede că pârâtul trebuie, în ședință, să își prezinte imediat apărarea. În caz contrar, pârâtul poate decide, în acest stadiu, să achieseze la cererea reclamantului.

17 În conformitate cu articolul 18 din același capitol al Codului de procedură judiciară, în urma achiesării de către pârât la pretențiile reclamantului, instanța pronunță o hotărâre pe baza acestei achiesări.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

18 În luna iulie 2015, un pasager de origine chiliană cu reședința în Stockholm (Suedia), care avea o rezervare pentru un zbor intern în Suedia (denumit în continuare „pasagerul în discuție în litigiul principal”), operat de compania aeriană Braathens, a fost supus, prin decizia comandantului de bord, unui control de siguranță suplimentar.

19 Ombudsmanul pentru discriminări a sesizat Stockholms tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Stockholm, Suedia) cu o acțiune având ca obiect obligarea Braathens la plata către pasagerul în discuție în litigiul principal a unei despăgubiri în cuantum de 10 000 de coroane suedeze (SEK) (aproximativ 1 000 de euro), ca urmare a comportamentului discriminatoriu al acestei companii aeriene față de pasagerul respectiv.

20 În susținerea acțiunii formulate, Ombudsmanul pentru discriminări a arătat în esență că pasagerul menționat a făcut obiectul unei discriminări directe, cu încălcarea articolului 12 din capitolul 2 și a articolului 4 din capitolul 1 din Legea privind discriminările, din partea companiei Braathens, care l-ar fi asociat cu o persoană arabă și l-ar fi supus astfel unui control de securitate suplimentar pentru acest motiv. Prin urmare, Braathens i-ar fi provocat pasagerului în discuție în litigiul principal un dezavantaj pentru motive legate de aspectul fizic și de apartenența etnică, tratându-l într-un mod mai puțin favorabil decât pe alți pasageri aflați într-o situație comparabilă.

21 În fața Stockholms tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Stockholm), Braathens a acceptat să plătească suma solicitată cu titlu de despăgubire pentru discriminare fără a recunoaște însă existența vreunei discriminări. Ombudsmanul pentru discriminări s-a opus, în fața acestei instanțe, pronunțării unei hotărâri pe baza achiesării companiei Braathens fără o examinare pe fond a discriminării invocate.

22 În hotărârea sa, instanța menționată a obligat Braathens la plata sumei solicitate, majorată cu dobânzi, precum și la suportarea cheltuielilor de judecată. Ea a apreciat că litigiile referitoare la obligații civile și la drepturi de care părțile dispun în mod liber, precum litigiul principal, trebuiau, în cazul achiesării la cererea de despăgubire a reclamantului, să fie soluționate fără o examinare pe fond și că ea era ținută de acordul companiei Braathens. În plus, ca urmare a acestei achiesări, aceeași instanță a declarat inadmisibile concluziile Ombudsmanului privind discriminările vizând pronunțarea unei hotărâri declarative prin care să se constate, cu titlu principal, că această companie aeriană era obligată să plătească suma menționată ca urmare a comportamentului său discriminatoriu sau, cu titlu subsidiar, că pasagerul în discuție în litigiul principal făcuse obiectul unei discriminări din partea Braathens.

23 După ce a declarat apel, fără succes, împotriva hotărârii Stockholms tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Stockholm) la Svea hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Stockholm, Suedia), Ombudsmanul pentru discriminări a formulat recurs împotriva hotărârii acestei din urmă instanțe în fața instanței de trimitere, Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia). În cadrul acestui recurs, el a solicitat ca instanța să anuleze hotărârea menționată, să infirme hotărârea pronunțată de Stockholms tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Stockholm) și să trimită cauza spre rejudecare la respectiva instanță pentru a examina pe fond cel puțin una dintre concluziile sale având ca obiect pronunțarea unei hotărâri declarative. Braathens a solicitat respingerea cererilor formulate de Ombudsmanul pentru discriminări.

24 Instanța de trimitere arată că Legea privind discriminările are ca obiectiv în special transpunerea diferitor acte ale Uniunii, printre care Directiva 2000/43, și urmărește să permită, astfel cum reiese din lucrările sale pregătitoare, aplicarea unor sancțiuni puternice și disuasive în caz de discriminare. În special, despăgubirea pentru discriminare ar corespunde unei sancțiuni, în sensul articolului 15 din această directivă, și ar trebui, în fiecare caz în parte, să fie stabilită în așa fel încât să constituie o despăgubire rezonabilă pentru persoana vătămată și să contribuie la combaterea discriminărilor în societate. Ea ar avea astfel o dublă funcție de reparare și de prevenție.

25 Instanța de trimitere adaugă că, în temeiul dispozițiilor Codului de procedură judiciară, pârâtul poate decide să achieseze la cererea de despăgubire a reclamantului fără a fi obligat să indice motivele acestei achiesări, fără să se întemeieze pe un motiv invocat de reclamant și fără să recunoască existența discriminării invocate. O astfel de achiesare ar urmări, în practică, să determine stingerea procesului, fără a fi necesară continuarea examinării cauzei, instanța trebuind să pronunțe o hotărâre motivată numai prin această achiesare. În ceea ce privește acțiunea declaratorie, ea nu s-ar putea referi decât la existența sau inexistența unui raport juridic între părțile în litigiu, cu excluderea în special a unor elemente pur factuale. Pe de altă parte, ar reveni instanței sarcina de a aprecia dacă examinarea sa este oportună.

26 Instanța de trimitere arată că, în cauza principală, instanțele de prim grad și de apel au pronunțat decizii de obligare a Braathens la plata despăgubirii solicitate de pasagerul în discuție în litigiul principal în temeiul achiesării Braathens la cererea acestui pasager. Ca urmare a acestei achiesări, potrivit acestor din urmă instanțe, nici problema existenței discriminării invocate nu putea fi examinată în cadrul concluziilor având ca obiect pronunțarea unei hotărâri declarative.

27 Or, Högsta domstolen (Curtea Supremă) ridică problema conformității legislației naționale în discuție în litigiul principal cu cerințele articolului 15 din Directiva 2000/43, interpretat în lumina articolului 47 din cartă, care garantează oricărei persoane dreptul la o cale de atac judiciară efectivă. În această privință, instanța menționată se întreabă dacă, în cazul achiesării pârâtului la cererea de despăgubire a reclamantului, instanța trebuie totuși să poată examina, pentru a asigura, conform articolului 7 din această directivă, protecția drepturilor care decurg din aceasta din urmă, problema existenței discriminării la cererea părții care consideră că a făcut obiectul acesteia și dacă răspunsul la această întrebare depinde de recunoașterea sau nu de către autorul prezumat al discriminării a existenței acesteia din urmă.

28 În aceste condiții, Högsta domstolen (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Într-o cauză privind încălcarea unei interdicții prevăzute de Directiva [2000/43], în care persoana vătămată solicită o despăgubire pentru discriminare, un stat membru are întotdeauna obligația de a examina, la cererea persoanei vătămate, dacă s-a produs o discriminare – și, dacă este cazul, de a stabili existența unei discriminări, indiferent dacă persoana acuzată de discriminare recunoaște sau nu existența acesteia, pentru ca cerința unor sancțiuni eficiente, proporționale și care să descurajeze discriminarea, prevăzută la articolul 15 [din această directivă], să fie considerată îndeplinită?”

Cu privire la întrebarea preliminară

29 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43, citite în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care împiedică o instanță sesizată cu o acțiune în despăgubire întemeiată pe invocarea unei discriminări prohibite de această directivă să examineze cererea având ca obiect constatarea existenței acestei discriminări atunci când pârâtul acceptă să plătească despăgubirea solicitată fără a recunoaște însă existența discriminării menționate.

30 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că Directiva 2000/43 are drept scop, astfel cum prevede articolul 1 din aceasta, de a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament. Această directivă constituie expresia concretă, în domeniile materiale pe care le acoperă, a principiului nediscriminării bazate pe rasă și originea etnică, consacrat la articolul 21 din cartă (Hotărârea din 16 iulie 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, punctul 72 și jurisprudența citată).

31 Este cert că litigiul principal intră în domeniul de aplicare material al Directivei 2000/43, întrucât privește un comportament presupus discriminatoriu, în considerarea originii etnice sau a rasei, adoptat în cadrul accesului la un serviciu la dispoziția publicului, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (h) din această directivă.

32 Astfel cum reiese din considerentul (19) al Directivei 2000/43, persoanele care au fost supuse unor discriminări pe baza rasei sau originii etnice trebuie să dispună de mijloace adecvate de protecție legală și, pentru a asigura un nivel de protecție mai eficient, asociațiile sau persoanele juridice trebuie să aibă, de asemenea, dreptul să inițieze o procedură, în condițiile stabilite de statele membre, în numele sau în

sprijinul unei victime. În plus, potrivit considerentului (26) al acestei directive, statele membre trebuie să prevadă sancțiuni eficiente, proporționale și cu efect de descurajare în cazurile de nerespectare a obligațiilor care decurg din respectiva directivă.

33 În această privință, articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2000/43 prevede că statele membre trebuie să asigure punerea la dispoziția tuturor persoanelor care se consideră nedreptățite prin nerespectarea principiului egalității de tratament a procedurilor judiciare și/sau administrative în vederea respectării obligațiilor care decurg din directivă. Astfel, această dispoziție reafirmă dreptul la o cale de atac efectivă consacrat la articolul 47 din cartă.

34 În plus, din articolul 7 alineatul (2) din Directiva 2000/43 rezultă că asociațiile, organizațiile sau persoanele juridice care, în conformitate cu criteriile stabilite prin legislația internă, au un interes legitim în respectarea dispozițiilor directivei trebuie să aibă posibilitatea de a iniția orice procedură judiciară și/sau administrativă disponibilă, în numele sau în sprijinul victimei, pentru respectarea obligațiilor care decurg din directiva menționată. Acest articol 7 alineatul (2) constituie, prin urmare, o specificare în domeniul avut în vedere a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă, garantat de articolul 47 din cartă.

35 Respectarea principiului egalității impune astfel, în ceea ce privește persoanele care consideră că au făcut obiectul unei discriminări pe baza rasei sau originii etnice, garantarea unei protecții jurisdicționale efective a dreptului lor la egalitate de tratament, indiferent dacă aceste persoane acționează direct sau prin intermediul unei asociații, al unei organizații sau al unei persoane juridice precum cea menționată la punctul anterior (a se vedea prin analogie Hotărârea din 8 mai 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, punctul 62).

36 Articolul 15 din Directiva 2000/43 prevede că statele membre stabilesc normele privind sancțiunile care se aplică în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în aplicarea acestei directive și iau toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea unor asemenea sancțiuni. Fără a impune sancțiuni determinate, acest articol precizează că sancțiunile astfel prevăzute, care pot cuprinde plata de compensații pentru victimă, trebuie să fie efective, proporționale și disuasive.

37 Articolul 15 menționat impune astfel statelor membre obligația de a introduce în ordinea lor juridică internă măsuri suficient de eficiente pentru a atinge scopul Directivei 2000/43 și de a face în așa fel încât aceste măsuri să poată fi invocate efectiv în fața instanțelor naționale, inclusiv de o asociație, de o organizație sau de o persoană juridică precum cea menționată la articolul 7 alineatul (2) din această directivă, pentru ca protecția jurisdicțională să fie efectivă și eficientă, lăsându-le în același timp libertatea de a alege între diferitele soluții apte să realizeze acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2008, Feryn, C-54/07, EU:C:2008:397, punctele 37 și 38).

38 În acest sens, regimul de sancțiuni instituit pentru transpunerea articolului 15 din Directiva 2000/43 în ordinea juridică a unui stat membru trebuie în special să asigure, în paralel cu măsurile adoptate pentru punerea în aplicare a articolului 7 din această directivă, o protecție juridică efectivă și eficientă a drepturilor pe care aceasta le prevede. Rigoarea sancțiunilor trebuie să fie adecvată gravității încălcărilor pe care le reprimă, în special prin asigurarea unui efect realmente disuasiv, respectându-se în același timp principiul general al proporționalității (a se vedea prin analogie Hotărârea din 25 aprilie 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, punctul 63).

39 Atunci când reparația pecuniară este măsura reținută în cazul constatării existenței unei discriminări, aceasta trebuie să fie adecvată în sensul că trebuie să permită compensarea integrală a prejudiciilor efectiv suferite ca urmare a discriminării în cauză, potrivit normelor naționale aplicabile (a se vedea prin analogie Hotărârea din 17 decembrie 2015, Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, punctul 33 și jurisprudența citată). În schimb, o sancțiune pur simbolică nu poate fi considerată compatibilă cu punerea corectă și eficientă în aplicare a Directivei 2000/43 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 25 aprilie 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, punctul 64).

40 În speță, din indicațiile care figurează în cererea de decizie preliminară rezultă că, în temeiul dreptului național care transpune în special Directiva 2000/43, orice persoană care se consideră victima unei discriminări pe motive de rasă sau origine etnică poate intenta o acțiune având ca obiect executarea sancțiunii pe care o constituie „despăgubirea pentru discriminare”. Legislația națională în discuție în litigiul principal prevede că, atunci când pârâtul decide să achieseze la cererea de despăgubire a reclamantului, instanța sesizată cu această acțiune obligă pârâtul să plătească suma solicitată de reclamant cu titlu de despăgubire.

41 Din cererea de decizie preliminară reiese însă și că o astfel de achiesare – care, în temeiul acestei legislații naționale, are un efect juridic obligatoriu pentru instanță și implică stingerea procesului – poate interveni fără ca pârâtul să recunoască însă existența discriminării invocate sau chiar și atunci când, precum în cauza principală, o contestă în mod explicit. Într-o asemenea situație, instanța națională pronunță o hotărâre întemeiată pe această achiesare fără totuși ca din această hotărâre să poată fi dedusă o constatare în ceea ce privește existența discriminării invocate.

42 Rezultă că, într-o asemenea situație, achiesarea pârâtului are ca efect faptul că obligația acestuia din urmă de a plăti despăgubirea solicitată de reclamant nu este legată de recunoașterea de către pârât a existenței discriminării invocate sau de constatarea acesteia de către instanța competentă. În plus și mai presus de toate, o astfel de achiesare are drept consecință împiedicarea instanței sesizate cu acțiunea de a se pronunța asupra existenței discriminării invocate, deși aceasta constituie cauza cererii de despăgubire și face, în acest temei, parte integrantă din acțiune.

43 În ceea ce privește acțiunea declaratorie prevăzută de legislația națională în discuție în litigiul principal, din indicațiile care figurează în cererea de decizie preliminară reiese că aceasta nu permite asigurarea dreptului persoanei care se consideră victima unei discriminări interzise de Directiva 2000/43 de a solicita examinarea și, dacă este cazul, constatarea de către o instanță a existenței discriminării invocate. Astfel, în conformitate cu această legislație, acțiunea declaratorie nu poate privi elemente pur factuale, iar admisibilitatea sa este supusă unei decizii de oportunitate a instanței sesizate care se întemeiază pe o evaluare comparativă a intereselor în cauză, și anume în special interesul reclamantului de a exercita acțiunea, precum și neplăcerile pe care această acțiune le poate cauza pârâtului.

44 Rezultă că, în temeiul legislației naționale în discuție în litigiul principal, în cazul în care pârâtul achiesează la plata despăgubirii solicitate, fără să recunoască însă discriminarea invocată, reclamantul nu poate obține ca o instanță civilă să se pronunțe asupra existenței discriminării menționate.

45 Trebuie să se constate că o astfel de legislație națională aduce atingere cerințelor prevăzute la articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43, interpretate în lumina articolului 47 din cartă.

46 Astfel, în primul rând, după cum reiese din cuprinsul punctelor 33-35 din prezenta hotărâre, procedurile prevăzute la articolul 7 din această directivă au ca obiect să permită valorificarea drepturilor întemeiate pe principiul egalității de tratament ale oricărei persoane care se consideră victima unei discriminări pe baza rasei sau originii etnice, precum și garantarea respectării acestora. Rezultă, așadar, în mod necesar că, în lipsa recunoașterii de către pârât a discriminării invocate, persoana menționată trebuie să poată obține din partea instanței pronunțarea cu privire la o eventuală atingere adusă drepturilor a căror respectare este urmărită de aceste proceduri.

47 În consecință, simpla plată a unei sume de bani, fie ea și cea pretinsă de reclamant, nu este de natură să asigure protecția jurisdicțională efectivă a unei persoane care solicită să se constate existența unei încălcări a dreptului ei la egalitate de tratament întemeiat pe directiva menționată, în special atunci când interesul primar al acestei persoane nu este economic, ci aceasta urmărește să stabilească realitatea faptelor reproșate pârâtului, precum și calificarea lor juridică.

48 În al doilea rând, o legislație națională precum cea în discuție în litigiul principal contravine atât funcției reparatorii, cât și funcției disuasive pe care trebuie să le aibă sancțiunile prevăzute de statele membre, în temeiul articolului 15 din Directiva 2000/43, în cazul încălcării dispozițiilor naționale de transpunere a acestei directive.

49 În această privință și astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 83 și 84 din concluziile sale, plata unei sume de bani nu este suficientă pentru a satisface pretențiile unei persoane care urmărește cu prioritate să se recunoască, cu titlu de reparare a prejudiciului moral suferit, că a fost victima unei discriminări, astfel încât această plată nu poate să fie considerată, în acest sens, ca având o funcție reparatorie satisfăcătoare. De asemenea, obligația de a plăti o sumă de bani nu poate asigura un efect realmente disuasiv în privința autorului unei discriminări, determinându-l să nu repete comportamentul său discriminatoriu, prevenind astfel noi discriminări din partea sa, atunci când, precum în speță, pârâtul contestă existența vreunei discriminări, dar consideră mai avantajos, în termeni de costuri și de imagine, să plătească despăgubirea solicitată de reclamant, evitând în același timp ca instanța națională să constate existența unei discriminări.

50 Analiza care precedă nu poate fi repusă în discuție de posibilitatea, invocată de guvernul suedez, de a introduce o acțiune penală, care ar permite persoanei care se consideră victima unei discriminări prohibite de Directiva 2000/43 să solicite constatarea și sancționarea acestei discriminări de către o instanță penală. Astfel, o asemenea acțiune penală, din cauza finalităților proprii pe care le urmărește, precum și a constrângerilor inerente acesteia, nu permite remedierea unei lipse de conformitate a căilor de atac în materie civilă cu cerințele acestei directive.

51 În special, este necesar să se arate, astfel cum a procedat domnul avocat general la punctele 118-120 din concluziile sale, că o astfel de acțiune penală se întemeiază pe norme în materie de sarcină și de administrare a probei care nu corespund celor consacrate la articolul 8 din Directiva 2000/43, mai favorabile acestei persoane. Articolul 8 menționat prevede astfel, la alineatul (1), că, atunci când persoana respectivă prezintă, în fața unei autorități sau a unei alte instanțe judecătorești competente, fapte pe baza cărora se poate prezuma că a avut loc o discriminare directă sau indirectă, pârâtul este cel obligat să dovedească faptul că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament. În schimb, la alineatul (3), același articol 8 prevede că alineatul (1) nu se aplică procedurilor penale.

52 În al treilea rând și contrar celor susținute de Braathens, nici principiile sau considerațiile de drept procedural precum principiul disponibilității, principiul economiei procedurii și preocuparea de a favoriza soluționarea amiabilă a litigiilor nu sunt de natură să justifice o interpretare diferită de cea reținută la punctele precedente.

53 Astfel, pe de o parte, spre deosebire de soluționarea amiabilă a unui litigiu, precum cea prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2000/43, care permite fiecărei părți să păstreze libertatea de a dispune de drepturile sale, o legislație națională precum cea în discuție în litigiul principal are ca efect să transfere controlul asupra litigiului către pârât, permițând acestuia să achieseze la cererea de despăgubire formulată de reclamant fără a recunoaște însă existența discriminării invocate, chiar contestând-o în mod explicit, caz în care reclamantul nu mai poate obține de la instanța sesizată pronunțarea cu privire la cauza cererii și nici nu se mai poate opune stingerii procesului declanșat la inițiativa sa.

54 Pe de altă parte, o instanță sesizată cu o astfel de acțiune nu ar încălca nicidecum principiul disponibilității dacă, în pofida achiesării pârâtului la plata despăgubirii solicitate de reclamant, ea ar examina, în raport cu susținerea acestuia din urmă pe care se întemeiază acțiunea, existența sau inexistența acestei discriminări atunci când pârâtul nu o recunoaște și chiar o contestă. O asemenea examinare va privi, așadar, cauza pretenției în despăgubire a reclamantului, care face parte din obiectul litigiului, astfel cum a fost definit prin această acțiune, cu atât mai mult cu cât, precum în speță, reclamantul a prezentat în mod expres, în cadrul acțiunii menționate, o cerere de constatare a unei astfel de discriminări.

55 În al patrulea rând, trebuie desigur amintit că, astfel cum arată Braathens, dreptul Uniunii nu constrânge, în principiu, statele membre să instituie, în vederea asigurării apărării drepturilor pe care le conferă justițiabililor dreptul Uniunii, alte căi procesuale în fața instanțelor lor naționale decât cele stabilite de dreptul național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, punctul 40, precum și Hotărârea din 24 octombrie 2018, XC și alții, C-234/17, EU:C:2018:853, punctul 51).

56 În aceste condiții, este suficient să se constate că, în speță, respectarea dreptului Uniunii nu merge până la a impune instituirea unei noi căi procesuale, ci se limitează la stabilirea cerinței ca instanța de trimitere să refuze aplicarea normei procedurale potrivit căreia instanța sesizată, în conformitate cu dreptul intern, cu o cerere de despăgubire de către o persoană care se consideră victima unei discriminări nu se poate pronunța cu privire la existența acestei discriminări, pentru simplul motiv că pârâtul a acceptat să îi plătească reclamantului cuantumul despăgubirii solicitate, fără a recunoaște însă existența discriminării menționate, iar aceasta din cauza incompatibilității normei nu doar cu articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43, ci și cu articolul 47 din cartă.

57 În această privință, pe de o parte, trebuie amintit că, astfel cum s-a stabilit la punctul 38 din prezenta hotărâre, articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43 urmăresc să garanteze o protecție jurisdicțională efectivă și eficientă a dreptului la egalitate de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, care decurge din această directivă. În consecință, aceste articole nu fac decât să concretizeze dreptul la o cale de atac judiciară efectivă, astfel cum este garantat de articolul 47 din cartă, care este suficient în sine și nu trebuie să fie precizat prin dispoziții ale dreptului Uniunii sau ale dreptului național pentru a conferi particularilor un drept care să poată fi invocat ca atare (Hotărârea din 17 aprilie 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punctele 76-78).

58 Pe de altă parte, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, în ipoteza în care se află în imposibilitatea să procedeze la o interpretare a legislației naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, orice instanță națională sesizată în cadrul competenței proprii are, în calitate de organ al unui stat membru, obligația de a lăsa neaplicată orice dispoziție națională contrară unei dispoziții a acestui drept care are efect direct în litigiul cu care este sesizată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punctele 53 și 61, precum și jurisprudența citată).

59 Având în vedere ansamblul considerațiilor ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43, citite în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care împiedică o instanță sesizată cu o acțiune în despăgubire întemeiată pe invocarea unei discriminări prohibite de această directivă să examineze cererea având ca obiect constatarea existenței acestei discriminări atunci când pârâtul acceptă să plătească despăgubirea solicitată fără a recunoaște însă existența discriminării menționate. Revine instanței naționale sesizate cu un litigiu între particulari sarcina de a asigura, în cadrul competențelor sale, protecția juridică ce decurge pentru justițiabili din articolul 47 din cartă, lăsând neaplicată, dacă este necesar, orice dispoziție contrară a legislației naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

60 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolele 7 și 15 din Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, citite în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care împiedică o instanță sesizată cu o acțiune în despăgubire întemeiată pe invocarea unei discriminări prohibite de această directivă să examineze cererea având ca obiect constatarea existenței acestei discriminări atunci când pârâtul acceptă să plătească despăgubirea solicitată fără a recunoaște însă existența discriminării menționate. Revine instanței naționale sesizate cu un litigiu între particulari sarcina de a asigura, în cadrul competențelor sale, protecția juridică ce decurge pentru justițiabili din articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, lăsând neaplicată, dacă este necesar, orice dispoziție contrară a legislației naționale.

Semnături